

Steenfabriek Fortmond

Steenfabriek Fortmond

Ringoven en schoorsteen

Locatie

Locatie	Fortmond
Adres	Fortmonderweg 53
Coördinaten	52° 22' NB, 6° 5' OL

Status en tijdslijn

Oorspr. functie	Steenfabriek
Bouw gereed	1920
Sluiting	1976

Erkenning

Monumentstatus	Rijksmonument
-----------------------	---------------

Monumentnummer 526395

De **N.V. Steenfabriek Fortmond** is een voormalige [steenfabriek](#) aan de rivier de [IJssel](#) nabij het [Overijsselse](#) gehucht [Fortmond](#), dat ontstond door de bouw van woningen voor de arbeiders. Ook de benaming baksteenfabriek *De Duursche Waarden* wordt wel gebruikt, verwijzend naar de ligging van dit [rijksmonument](#) in [uiterwaard](#) de [Duursche Waarden](#). De schoorsteen is vanuit de verre omtrek een goed herkenbaar oriëntatiepunt.

Geschiedenis

In [1828](#) werd een steenfabriek gevestigd op de plaats waar al veel langer stenen van [rivierklei](#) uit de uiterwaard werden [geticheld](#) in [veldovens](#). Steenfabriek Fortmond werd opgericht in [1889](#). De nog aanwezige [ringovens](#) en schoorsteen zijn opgetrokken in 1919 en 1920. In 1976 werd de fabriek gesloten bij een saneringsronde die het verminderen van [overcapaciteit](#) in de bedrijfssector ten doel had.

Bij de fabriek was ook enkele kilometers lang [smalspoor](#) aanwezig. In eerste instantie waren het door paarden getrokken wagens die steenkool en personen vervoerden. Rond 1922 werd zeven kilometer spoor toegevoegd naar nieuwe kleiputten en werden twee stoomlocomotieven aangeschaft. Na de sluiting van de fabriek werd het spoor opgebroken.^[1]

Beheer van natuur en gebouwen

[Staatsbosbeheer](#) werd in 1986 beheerder van het fabrieksterrein met de opstallen en de omliggende [uiterwaarden](#). De waarden zijn vanaf 1989 ontwikkeld tot natuurgebied [Duursche Waarden](#). Nadat het complex in 2003 aangewezen was als rijksmonument, kreeg de veertig meter hoge schoorsteen, die in zijn soort zeldzaam geworden is, een grondige renovatie die in 2006 werd voltooid. Boven in de schoorsteen is een nestgelegenheid voor de in de regio voorkomende [slechtvalk](#) ingebouwd. De met bomen en struiken begroeide ruïnes van de twee tientallen meters lange en circa vijf meter hoge bakstenen [ringovens](#) blijven in de natuurlijke toestand van verval waarin ze inmiddels al tientallen jaren verkeren.

Veerverbinding

Al in 1379 is melding gemaakt van de aanwezigheid van een 'veerschip' te [Veessen](#), net aan de overzijde van de IJssel. Sinds de vestiging van de steenfabriek werd de, tot in de twintigste eeuw geroeide, veerverbinding over de rivier veel gebruikt door werknemers van het bedrijf. In de [jaren 60](#) werd de dienst opgeheven, maar sinds 2005 is het [fiets- en voetveer](#) onder de naam [Kozakkenveer](#) in de zomermaanden weer in de vaart.

Het Kozakkenveer met op de achtergrond de fabrieksschoorsteen